

**Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
Facultatea de Filosofie și Științe Social-Politice
Școala Doctorală de Filosofie și Științe Social-Politice
Domeniul: Sociologie**

**FORME ACTUALE DE MANIFESTARE A DEVIANȚEI
ȘCOLARE**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Conducător de doctorat:
Prof.univ.dr. Dumitru STAN

Doctorand:
Dennis – Theodor PÂRJU

Iași
2022

Introducere

Prezenta lucrare de doctorat abordează din punct de vedere sociologic problematica generată de amploarea fenomenului devianței școlare, punând accent pe analiza principalelor ei forme de manifestare. Încă de la început, subliniem că alegerea temei nu este una întâmplătoare. Ea răspunde unui imperativ social atât timp cât devianța din mediul școlar este considerată un fenomen deosebit de provocator și în același timp îngrijorător, care poate deveni un impediment major în evoluția societăților umane.

La nivel global, devianța educațională este considerată din multiple perspective a fi un fenomen provocator și în același timp îngrijorător, mai ales din punctul de vedere al evoluției societăților umane, fiind marcată de schimbările, dinamica și instabilitățile survenite într-un spațiu social dat și într-o anumită perioadă de timp.

Începând cu anii '90, în majoritatea școlilor din societățile dezvoltate, cazurile de devianță educațională s-au intensificat, metamorfozat și au crescut exponențial. Odată cu această evoluție, noi forme de manifestare și-au făcut apariția, obligând decidenții politici și exponenții comunității academice la o atentă analiză a problematicii aferente. Specialiștii și cercetătorii au evidențiat printre altele faptul că devianța educațională trebuie tratată într-un parteneriat activ de către actorii educaționali, reprezentanții instituțiilor de resort, familie și societate; aceasta ar presupune printre altele implementarea unei legislații speciale, adoptarea de măsuri și acțiuni cu caracter profilactic atât la nivel școlar, cât și la nivel socio-familial.

Odată cu debutul democratizării educației, promovării libertății de opinie și evoluției drepturilor și libertăților indivizilor, societatea - implicit instituțiile școlare -, din considerente biologice, psihologice, socio-culturale și chiar politice, manifestă un grad de toleranță din ce în ce mai ridicat în ceea ce privește comportamentele care nu afectează în mod grav calitatea și desfășurarea actului instructiv-educativ.

În același timp, influențele unor factori de ordin bio-psiho-social determină manifestarea atât în școală, cât și în familie sau comunitate, a unor comportamente deviante maligne, tangente zonei delincvenței juvenile, deci și legii penale. Așa se face că în literatura de specialitate devianța școlară este adesea circumscrisă predelincvenței, delincvenței juvenile, indisciplinei sau inadaptării școlare, expunând imaginea unui fenomen extem de complex din punct de vedere conceptual.

Întreprinderea unui demers sociologic de cercetare a fenomenului devianței educaționale este necesară în special pentru: a) menținerea ordinii și funcționării mediului școlar; b) asigurarea stabilității familiale și comunitare; c) actualizarea legislației și a procedurilor de lucru privitoare la devianța școlară; d) identificarea unor noi direcții de cercetare și investigare științifice asupra fenomenului.

Drept urmare, cercetarea comprehensivă a devianței școlare presupune o serie de cunoștințe fundamentale, dar și avansate, achiziționate din domenii precum sociologia devianței, psihologia devianței și problemelor comportamentale, științele educației sau criminologie. În vederea unei preveniri cât mai eficiente a consecințelor fenomenului devianței școlare asupra mediului școlar, familial și comunitar, altfel spus, pentru a propune recomandări și soluții ameliorative pertinente, se impune ca formele cele mai importante de manifestare a devianței educaționale să fie cercetate și analizate respectând acest principiu al interdisciplinarității.

Perspective teoretice și modele de analiză

În lucrarea de față am analizat teoriile fundamentale aplicate în domeniul devianței, precum și cele mai des aplicate modele investigative, propunând la rândul meu o abordare particulară și sistematizată a analizei fenomenului devianței școlare.

Demersurile efectuate în această direcție de către filozofi, sociologi, psihologi, pedagogi sau biologi au fost susținute de următoarele întrebări: 1) de ce unii indivizi se angajează în încălcări socio-normative?; 2) ce condiții și factori bio-psiho-sociali cresc probabilitatea ca unele persoane să realizeze acte cu caracter deviant?; 3) care aspecte ale devianței sunt mai periculoase pentru mediul social?

După modul în care sunt înglobate și explicate evenimentele și circumstanțele favorizante ori generatoare de acte / conduite deviante, am luat în considerare următoarea clasificare a teoriilor asupra domeniului devianței:

- a) **Teorii pozitivistice**, în care se includ cele biologice, psihologice și sociologice, concentrate pe explicarea legăturilor existente între segmentele particulare, de obicei instabile și deficitare ale existenței umane, și comportamentele definite ca deviante ale acestor segmente.
- b) **Teorii criticiste**, axate pe analiza unui spațiu social, cultural și istoric determinat. În mare parte sunt bazate pe analiza structurilor de clasă și a unor elemente deterministe care atrag după ele forme ale devianței și marginalizării.

- c) **Teorii feministe**, care pornesc de la unele constatări statistice și explorează diferențierile de gen în generarea devianței. Argumentele acestei teorii sunt discutabile pentru că se referă îndeosebi la rolul redus, uneori aproape invizibil, al femeilor în cazurile de devianță.

În legătura cu teoriile etiologice asupra devianței și a criminalității, aș menționa faptul că acestea au la bază o suită de explicații cu caracter științific într-un cadru de analiză pozitivist, fiind marcate de perspectivele biologiste, psihologice și sociologice.

Teoriile biologiste

Pentru a putea cunoaște împrejurările producerii actelor deviante, trebuie să apelăm într-o primă fază la perspectiva biologică, cea care aduce în atenție unele dintre cele mai vechi explicații în acest domeniu, cu referire mai ales la aprecierea rolului factorului ereditar, la creditarea preluării și transmiterii moștenirii genetice deviante.

Teoriile psihologice

Dintre teoriile care au ieșit în evidență în încercarea de explica și defini comportamentele deviante ale indivizilor, o bună parte se înscriu în aria psihologiei analitice.

Privite la modul general, deși nu ignoră influențele acute ale mediului social în determinarea tendințelor deviante, respectivele abordări se concentrează cu prioritate asupra rolului trăsăturilor de personalitate ale elevilor în manifestările de acest tip.

Teoriile sociologice

Încă de la impunerea sociologiei în planul cercetării academice, în scopul definirii și explicării devianței sociale, reprezentanții au propus și elaborat numeroase teorii, dintre care cele cu o importanță aparte sunt: teoria anomiei, teoria etichetării, teoria asocierilor diferențiale, teoria controlului social, teoria subculturilor delincvente, teoria „rezistenței” la frustrare și teoria conflictelor dintre culturi.

Abordările și interpretările cu caracter psihologic și medical analizează și interpretează devianța școlară ca pe un fenomen ce își are proveniența în sfera patologică. Din aceste perspective, manifestări ale devianței școlare precum violența, actele de indisciplină, chiulul sau chiar actele de vandalism școlar indică influențe și cauze psihopatologice, întrucât, indiferent de cauza specifică, aceste comportamente sunt diferite fundamental de cele adoptate de majoritatea populației școlare.

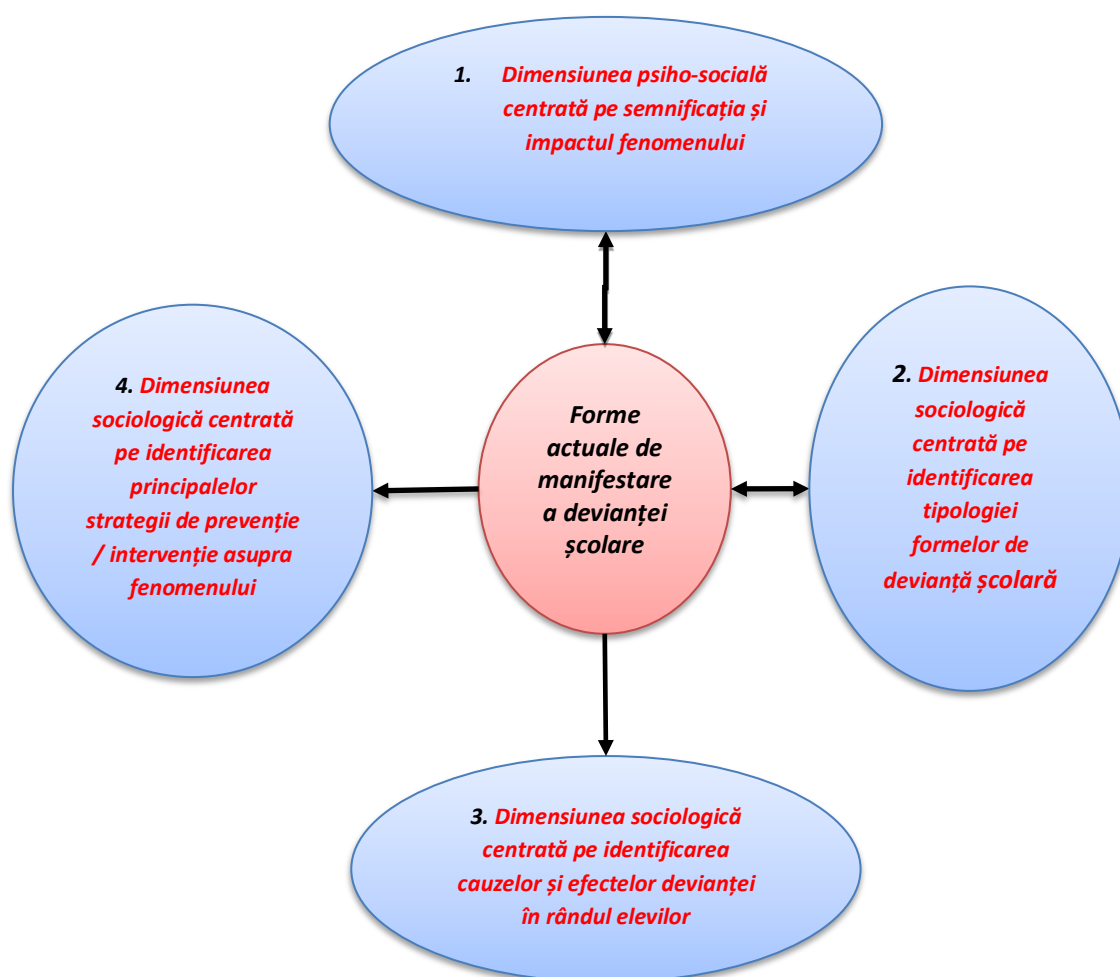
În opoziție cu această perspectivă, abordarea sociologică apreciază faptul că devianța școlară reprezintă un fenomen considerat normal; conduitele ce se abat de la normativitatea școlară sunt intolerabile, dar sunt considerate și acceptate ca fiind forme normale.

Modele de analiză

Demersul de cercetare științifică asupra formelor de devianță școlară trebuie să aibă în vedere, înainte de toate, că fenomenul respectiv este unul extrem de vast, cu ramificații adesea surprinzătoare, iar a studia totalitatea manifestărilor și cauzelor acestuia ar presupune nu numai un efort uriaș, ci și alocarea unui spațiu pe măsură. În plus, fiecare conduită (considerată indezirabilă și anormală) posedă o dinamică proprie și anumite caracteristici particulare, iar din acest motiv se poate determina într-o formulă unică, în raport cu variabilele cauzale.

Plecând de la formele devianței școlare, am propus o schemă-sinteză intitulată *Piramida devianței școlare*. Cu ajutorul acesteia, vom avea posibilitatea distribuirii comportamentelor în trei zone sau stadii ierarhice, fiecare dintre ele desemnând intensități și frecvențe diferite ale devianței elevilor în spațiul educațional instituțional. De asemenea, stadiile delimitează niveluri specifice de periculozitate, avertizând și alertând actorii mediului școlar în vederea remedierii situațiilor critice.

Dimensiuni sociologice investigate

Scopul și obiectivele cercetării:

Scopul prezentei cercetări sociologice este de a delimita și analiza principalele forme actuale de manifestare a fenomenului devianței școlare, prin studierea informațiilor oferite de mai multe categorii de respondenți: elevi, profesori, părinți, reprezentanți ai autorităților competente.

Concret, obiectivele urmărite în acest demers de cercetare sunt:

- identificarea formelor în care își reprezintă principalii actori implicați (elevii) și celelalte persoane semnificative antrenate în câmpul educațional (profesori, părinți, autorități, alte categorii de specialiști) devianța școlară;
- stabilirea de către respondenți a cauzelor și efectelor esențiale care stau la baza definirii devianței școlare;
- delimitarea unor posibile strategii de prevenție și intervenție referitoare la fenomenul devianței școlare;
- construirea unor modele explicative cu privire la fenomenul studiat, care să reflecte impactul actual al devianței asupra mediului școlar.

Întrebările cercetării

Pornind de la scopul și obiectivele cercetării, au derivat următoarele întrebări de cercetare:

1. Cum își definesc sau reprezintă respondenții (elevi, profesori, specialiști auxiliari) fenomenul devianței școlare?
2. Care sunt principalele forme de devianță școlară remarcate de către respondenți?
3. Care sunt cauzele fenomenului devianței școlare stabilite de către respondenți?
4. Care sunt efectele fenomenului devianței școlare identificate de către respondenți?
5. Care sunt principalele variante de prevenție și intervenție în cazurile de devianță școlară?
6. În contextul situației pandemice actuale, care va fi impactul devianței în școală?

Ipotezele cercetării:

H1: Comportamentele pe care elevii le consideră drept forme ale devianței școlare, nivelul de gravitate perceput, precum și cauzele identificate corelează cu vârsta acestora.

H2: Elevii și părinții apreciază în mod semnificativ diferit consecințele fenomenelor școlare deviante, dar și formele de manifestare ale acestui fenomen care ar trebui incriminate legal.

H3: Elevii și părinții identifică în mod semnificativ diferit cele mai importante cauze ale devianței școlare, dar și modalitățile de prevenire a acesteia.

H4: Comportamentele pe care elevii le consideră drept forme ale devianței școlare, nivelul de gravitate perceput, precum și cauzele identificate diferă semnificativ în funcție de genul acestora.

H5: Comportamentele pe care elevii le consideră drept forme ale devianței școlare, nivelul de gravitate perceput, precum și cauzele identificate diferă semnificativ în funcție de mediul rezidențial al acestora.

Proiectarea cercetării

Ținând cont de impactul social, de resorturile și relațiile sociale pe care le angrenează, am considerat că se impune ca devianța școlară să fie cercetată prin intermediul unei metodologii sociologice complexe, calitative și cantitative, având incluse și elemente specifice abordărilor psihologice, dar și celor pedagogice.

În loturile și eșantioanele de cercetare studiate sunt incluși actori școlari (elevi, părinți, cadre didactice, consilieri școlari, un inspector școlar) și reprezentanți ai autorităților și instituțiilor specializate în prevenție și intervenție în cazurile de devianță școlară (asistenți sociali și polițiști).

Universul cercetării a fost delimitat pornindu-se de la specificitățile actuale ale fenomenului devianței școlare în județul Iași, pe baza studiilor prealabile și documentării inițiale.

Cercetarea calitativă. Metoda interviului individual (realizat cu specialiști)

Metoda a fost aplicată în etapa preanchetei sociologice, dovedindu-se necesară și utilă în primul rând în construirea chestionarului aferent studiului cantitativist (care i-a succedat), mai precis în operaționalizarea conceptelor și transpunerea lor în variabile măsurabile.

Includerea acestei metode în planul de cercetare s-a dovedit a fi foarte importantă, în condițiile în care mi-am propus să accesez din câmpul social informații cât mai valide și fidele, apelând la competențe profesionale „de primă mână”.

Lotul de participanți, format din specialiști în domenii circumscrise devianței școlare, a fost selectat din arealul precizat mai sus (județul Iași). Astfel, vom avea interviuri realizate cu asistenți sociali, profesori și diriginți de liceu, consilieri școlari, inspectori școlari și polițiști care profesază în instituții arondate acestui teritoriu.

Rezultatele obținute sunt apreciable, deoarece reies din analiza unei mari diversități de răspunsuri, din dezbaterile problematice trecute prin multiple filtre personal-experiențiale și profesionale.

În organizarea interviurilor s-a plecat de la 7 direcții tematice principale, fiecare dintre ele cu câte 2 sau 3 ramificații. Au rezultat 16 subteme investigate, fiecareia fiindu-i pusă în corespondență câte o categorie aparte de analiză.

Extragerea și încadrarea ideilor analitice s-a realizat prelucrând structural răspunsurile primite de la subiecții cercetării și inserând rezultatele care s-au desprins din interpretarea textului. S-a definit astfel un tablou de prezentare a concluziilor care are în corespondent conținutul matricei de analiză inițial concepută.

Cercetarea cantitativă. Metoda anchetei sociologice (realizată prin chestionar)

Pentru completitudinea datelor și analizelor, investigarea sociologică de teren este una bifurcată și avem, în consecință, două sfere populaționale de referință: liceeni și părinți de elevi de liceu.

Ancheta desfășurată ne-a furnizat date consistente sub aspectul numărului respondenților (care configurează cele două eșantioane studiate), precum și sub cel al categoriilor de informație cercetate incluse în chestionare (variabile cu diferite tipologii).

În planul de lucru, obiectivele de cercetare nu au făcut o diferențiere netă între cele două mari categorii de respondenți chestionați – elevi și părinți; drept urmare, ansamblul întrebărilor de bază (conexe temei) este același, fiind nuanțate formulările interogative în funcție de destinatar.

Pe lângă tema și obiectivele de cercetare, un rol important în construirea instrumentelor l-au avut și rezultatele obținute din interviurile sociologice derulate anterior acestei etape. Astfel, am identificat și operaționalizat:

- în chestionarul pentru elevi: un număr de 21 variabile (itemi), structurate pe 2 secțiuni, dintre care ultima se referă la identificarea socio-demografică a respondentului și cuprinde 12 întrebări;
- în chestionarul pentru părinți: un număr de 20 variabile, structurate tot pe 2 secțiuni, dintre care ultima cuprinde 11 întrebări de identificare socio-demografică.

Datorită specificului tematic și resurselor cercetării, fiind constrâns și de contextul pandemic, am recurs la o metodă de proiectare a chestionarelor care să permită autoadministrarea în format electronic. Acest fapt a influențat atât enunțurile întrebărilor, cât și categoriile de variabile utilizate; scalarea răspunsurilor la unele dintre acestea s-a făcut după sistemul Likert, fie în formatul standard (cu 5 trepte), fie într-unul adaptat la 7 trepte de aplicare, prin acordare de note.

Sub aspectul standardizării variabilelor, am preferat ca întrebările să fie în cea mai mare parte închise (cu categorii de răspunsuri prestabilite), aici incluzându-le și pe cele care solicită acordarea de note.

O pondere aparte în designul cercetării (și cu o importanță pe măsură) o au variabilele cantitative. Când am recurs la o astfel de înregistrare a datelor, am avut în vedere în primul rând posibilitatea de a analiza statistic răspunsurile, știindu-se faptul că variabilele cantitative se pretează la calculul parametrilor de bază pentru seriile statistice generate și că, pentru verificarea ipotezelor de cercetare, acesta este cel mai indicat mod de lucru.

În „construirea” bazelor de date și pentru analiza cantitativă a rezultatelor (preponderant descriptivă) am utilizat instrumentarul statistic consacrat (metode, teste), folosindu-mă și de aplicații informatice dedicate cercetării sociale (SPSS).

Structura tezei de doctorat

Primul capitol este intitulat „Fundamente teoretice din spectrul devianței”, unde insistăm pe înțelegerea fenomenului devianței școlare, aspect care presupune o amănunțită cunoaștere a noțiunilor și teoriilor fundamentale din spectrul devianței sociale. În acest sens, am expus principalele concepte și teorii din domeniul sociologiei devianței, cea care își asumă studierea și explicarea în mod special a problematicii devierilor de conduită ale elevilor.

Al doilea capitol, „Devianța școlară – formă agravantă de devianță?”, are ca obiectiv principal identificarea principalelor forme de manifestare a fenomenului devianței școlare regăsite în literatura de specialitate. Aici este inclus și subcapitolul denumit „Studii relevante în domeniul devianței școlare”, unde este prezentată sinteza unui număr important de studii și articole din literatura științifică universală, care ne ajută se înțelegem diversele perspective de cercetare și explicare provenite din numeroase spații socio-culturale.

Ultimul capitol se axează pe cercetarea sociologică a devianței școlare, în vederea identificării principalelor forme de manifestare a devianței școlare din unitățile de învățământ circumscrise județului Iași. Rezultatele și concluziile obținute sunt utile în identificarea, înțelegerea și prevenirea actualelor forme de manifestare a devianței școlare în spațiul educațional românesc. Deoarece realitățile sociale, economice, juridice și educaționale sunt relativ omogene la nivelul întregii țări, considerăm că foarte multe dintre concluziile acceptate ca valabile pentru județul Iași își păstrează valabilitatea și la nivel național

Concluziile generale ale lucrării sunt însoțite și de soluții concrete propuse în plan aplicativ-ameliorativ, incluzând și o parte dintre sugestiile provenite direct din arealul social investigat, mai ales de la specialiștii participanți la realizarea interviurilor.

Dificultăți și limite ale cercetării

Chiar dacă în etapa de organizare a cercetării ne-am concentrat pe identificarea celei mai adecvate metodologii de investigare și analiză a formelor actuale ale devianței școlare, pe parcurs au apărut o serie de impedimente, devenite limite.

Prima și cea mai importantă limită a fost generată de contextul pandemic provocat de apariția virusului Sars-Cov-2, suprapus din punctul de vedere al calendarului cu desfășurarea cercetării empirice. Pentru o lungă perioadă, pe teritoriul României au fost închise toate unitățile școlare ca măsură de siguranță; însă, după cum bine se știe, elevii și-au continuat activitățile educaționale în format on-line.

Asemenea aspecte au condus la imposibilitatea administrării chestionarelor prin procedura față-în-față, determinând adaptarea și aplicarea lor în format electronic. De asemenea, din cauza restricțiilor, inclusiv chestionarul adresat părinților a fost aplicat în același mod.

Constrângerile impuse de perioadele stării de urgență și ale celei de alertă au limitat accesul la o serie de registre și documente școlare necesare în procesul de documentare. Drept consecință, s-a recurs la utilizarea predilectă a surselor disponibile on-line.

În mod similar, restricțiile de contact direct au făcut ca unele interviuri cu specialiștii să fie luate prin intermediul telefonului și al rețelelor de socializare, ceea ce, în anumite cazuri, a ridicat probleme legate de protejarea identității intervievatului.

A doua limită se referă la tematica devianței educaționale, care s-a dovedit a fi sensibilă pentru unii respondenți, cu reacții de auto-protecție. Din această perspectivă, a autenticității răspunsurilor, unele date și informații trebuie evaluate cu o anumită precauție - remarcă aceasta fiind valabilă mai ales în cazul specialiștilor din domeniul educațional.

A treia limită este dată de faptul că o parte importantă dintre părinții și aparținătorii elevilor nu au dat curs invitației participării la cercetare; în unele situații, au dat dovadă de indiferență, lăsând să se înțeleagă faptul că devianța școlară nu îi privește în mod direct, ci mai mult ține de răspunderea școlii.

A patra limită ține de oportunitatea sau capacitatea participării și completării digitale a chestionarului; unii dintre potențialii subiecți nu au avut cunoștințele sau dotarea tehnică necesare aplicării formularului.

Concluzii

O bună parte dintre formele devianței școlare actuale (opozitinism, absentism, fuga de la școală, abandon școlar, consum de alcool și droguri, violența, vandalism ș.a.) s-au regăsit în spațiul educațional și în vremurile trecute, însă actualmente înregistrează intensități crescute, cu tendințe evolutive alarmante. Mai ales în cadrul prezent de manifestare, putem face următoarea observație: cu cât toleranța față de unele conduite (lipsa de respect față de cadrele didactice, limbaj neadecvat, copiatul, indisciplina ș.a) este mai ridicată, cu atât crește și probabilitatea ca acestea să se exacerbeze și să fie din ce în ce mai greu de corijat.

De evidențiat este și faptul că, odată cu evoluția, dinamica și transformările societății, unele forme ale devianței școlare, cum ar fi agresivitatea, violența, consumul de alcool și droguri, se metamorfozează și pot fi deveni factori de risc stringenți în ceea ce privește traiectoria psiho-socio-educatională a elevilor.

În studiul literaturii de specialitate din primele două capitole am remarcat faptul că specialiștii și practicienii care activează în domeniile științelor sociale avertizează asupra dezechilibrelor psihologice (fobii, anxietate, episoade depresive, ideeație suicidară) cu care se confruntă elevii în contextul bullying-ului și cyberbullying-ului. Pentru a putea controla acest tip de agresuni, este imperios necesar ca specialiștii din mediul educațional, împreună cu cei din sferele asistenței psiho-sociale, ordinei publice sau justiției, să identifice încă de la debut

manifestările deviante, iar în funcție de profilul psiho-socio-educational al elevilor să elaboreze cele mai potrivite strategii de prevenție și intervenție.

După cum o arată rezultatele, atât elevii, cât și părinții sunt în mare măsură conștienți de importanța pe care o revendică tema devianței școlare, cu formele ei actuale de manifestare. Mai mult, gravitatea unora dintre elementele pe care le-a urmărit studiul se ridică la cote perceptuale semnificative, între ele aflându-se noile atitudini și comportamente specifice erei digitale (cyberbullying-ul).

Structurând răspunsurile din cele două eșantioane ale cercetării cantitative, am observat că sunt relativ puține acele situații când vârsta sau mediul rezidențial – ca să ne oprim doar la aceste variabile socio-demografice – determină segmentarea respondenților în grupuri care să fie net diferite între ele, fapt ce se face vizibil mai ales în subcapitolul referitor la testarea ipotezelor de cercetare. Aceasta ne indică gradul avansat în care fenomenologia respectivă a pătruns în câmpul social, devenind practic generalizată.

Diferențele se fac însă resimțite atunci când comparăm rezultatele elevilor cu cele ale părinților, mai ales în ceea ce privește prioritizările formelor devianței școlare, cauzalitatea fenomenului și căile de prevenție, respectiv de remediere a situațiilor care apar în contextul devianței. Spre deosebire de părinți, elevii sunt direct implicați în desfășurarea acțiunilor considerate deviante, fiind cei care observă cel mai bine manifestările abaterilor de conduită școlară. Putem trage concluzia că percepția acestora în raport cu fenomenologia și impactul devianței educaționale poate fi considerată mai autentică, fiind de o mai mare semnificație în adoptarea de strategii și măsuri ameliorative.

Specialiștii din domeniile educației școlare sau asistenței sociale reclamă nevoia unui influx actualizat și continuu de informație, provenită fie din cazuistica obișnuită supusă centralizării și analizei, fie din interpretarea rezultatelor unor cercetări complexe precum este și cea de față; spre exemplu, am constatat că, deși bine identificate aprioric, subiectele pe care le-a cuprins ghidul de interviu s-au dovedit a fi depășite prin bogăția răspunsurilor.

Profesioniștii participanți în cercetare par a avea în față o adevărată „inflamare” a fenomenului devianței și o șubrezire a efectelor măsurilor instituționale până de curând stabile în funcționare, semnalizând practic o depășire a potențialului de control, intervenție și prevenție pe care le implică actul deviant.

În mod evident, sugestiile remediale sau chiar soluțiile pe care cei douăzeci și doi de specialiști le propun sunt de o mare însemnătate în planul devianțelor școlare, meritând a fi incluse în orice demers proiectiv al decidenților din aparatele instituționale de resort.

O rezultată indubitabilă este cea care arată că efortul aplicării măsurilor ameliorative poate avea succes doar în conlucrare cu familia și mediul social proxim elevilor. De altfel, prezentă și în cercetarea cantitativă, familia se dovedește a fi în același timp cauză, efect, dar și pivotul oricărei inițiative corective.

Elementele de noutate și originalitate ale tezei de față au fost conturate de: a) dimensiunea teoretico-empirică, în care am sintetizat un număr semnificativ de studii și cercetări care au vizat fenomenul devianței școlare; b) focusarea pe identificarea, înțelegerea și explicarea formelor actuale ale devianței școlare din spațiul românesc; c) elaborarea unei scheme piramidale care vizează evaluarea intensității și frecvenței comportamentelor deviante din școală; d) desfășurarea cercetării sociologice în condiții pandemice generate de apariția virusului Sars-Cov 2, Covid-19 și sesizarea unor note particulare ale devianței școlare în acest context anomic.

Bibliografie selectivă

Abraham, Pavel, Dumitrescu, Costel, *Sociologia devianței și controlul social*, Editura Detectiv, București, 2010.

Albu, Emilia, *Manifestări tipice ale devierilor de comportament la elevii preadolescenți. Prevenire și terapie*, Seria Educația XXI, Editura Aramis, București, 2002.

Banciu, Dan, Rădulescu, Sorin, *Evoluții ale delincvenței juvenile în România. Cercetare și prevenire socială*, Editura Lumina Lex, București, 2002.

Cioclei, Valerian, *Criminologie etiologică*, Editura Actami, București, 1996.

Ciuchi, Oana, *Devianță și criminalitate într-o societate în tranziție*, Editura Lumen, Iași, 2011.

Cusson, Maurice. *Prevenirea delincvenței*, Editura Gramar, București, 2006.

Davies, Scott, *Subcultural explanations and interpretations of school deviance*, „Aggression and Violent Behavior” Volume 4, Issue 2, 1999.

Debarbieux, Eric, *Violența în școală: o provocare mondială?* traducere de Irinel Antoniu, prefață de Egide Royer, Editura Institutul European, Iași, 2010.

Dijker, A. J. M., & Koomen, W., *Stigmatization, tolerance and repair: An integrative psychological analysis of responses to deviance*, Cambridge University Press, 2007.

Dobrescu, Mihail, *Sociologia Devianței*, Editura Eftimie Murgu, Reșița 2010.

Dragomirescu, Virgil, *Psihosociologia comportamentului deviant*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976.

Editors of Salem Press, *Sociology Reference Guide – Analyzing Crime&Social Control*, Salem Press, 2011.

Erikson, Kai. T., *Wayward Puritans. A Study in the Sociology of Deviance*, John Wiley & Sons, Inc., 1966.

Farrington, David P., *Understanding and Preventing Bullying*, „Crime and Justice”, 17 (1993).

Franzese, Robert J., *The sociology of deviance. Differences, Tradition and Stigma. Second Edition*, Charles C. Thomas Publisher LTD, Springfield, Illinois, 2015.

Goode, E., *Deviance, Explanatory Theories of*. In *The Blackwell Encyclopedia of Sociology*, G. Ritzer (Ed.). doi:10.1002/9781405165518.wbeosd047.pub2, 2016.

Grant, N. J., Merrin, G. J., King, M. T., & Espelage, D. L. (2019). *Examining within-person and between-person associations of family violence and peer deviance on bullying perpetration among middle school students*. *Psychology of Violence*, 9(1), 18–27.

Grigore, Ana-Nicoleta, *Violența în context educațional. Forme actuale*, Editura „Universității Al. I. Cuza”, Iași, 2016.

Ibiș, Adrian, *Sociologia Devianței Juvenile*, Editura Pansofia, București, 2010.

Jeffrey, A. Daniels, Mary C. Bradley, *Preventing Lethal School Violence*, Springer Science and Business Media, 2011.

Kaplan, Howard B., Johnson, Robert J., *Social Deviance. Testing a General Theory*, Springer US, 2001.

Krohn, Marvin D., et al., *Handbook on Crime and Deviance*, Springer-Verlag New York, 2009.

Miftode, Vasile, *Tratat de asistență socială*, volumul I, Editura Fundației AXIS, Iași, 2003.

Mititelu, Sanda, *Comportamentul deviant al elevului*, Editura Teocora, Buzău, 2011.

Neamțu, Cristina, *Devianță școlară, Ghid de intervenție în cazul problemelor de comportament ale elevilor*, Editura Polirom, Iași, 2003.

Ogien, Albert, *Sociologia devianței*, Traducere de Dana Lungu și George Neamțu, Editura Polirom, Iași, 2002.

Orcutt, J.D., *Crime, Social Control Theory of*, In „The Blackwell Encyclopedia of Sociology”, G. Ritzer (Ed.). doi:10.1002/9781405165518.wbeosc156.pub2, 2016.

Palaghia, Carmen, *Dimensiuni ale devianței școlare. De la identificare la prevenție*, Editura ProUniversitaria, București, 2016.

Pârju, Dennis-Theodor, *Deviance, a study object for a branch sociology*, în „Journal of Romanian Literary Studies”, Issue no. 21/2020, Tîrgu Mureș, pp. 893-899.

Rădoi, Mihaela, *Devianța socială la tineri. Dependența de substanțe*, prefață de Ion, I. Ionescu, Editura Institutul European, Iași, 2015.

Rădulescu, Sorin M., *Devianță, Criminalitate și Patologie Socială*, Editura Lumina Lex, București, 1999.

Rădulescu, Sorin, M., *Sociologia devianței și a problemelor sociale*, Editura Lumina Lex, București, 2010.

Sălăvăstru, Dorina, *Psihologia educației*, Editura Polirom, Iași, 2004.

Stănișor, Emilian, *Delincvența juvenilă*, Editura Oscar Print, București, 2003.

Turliuc, Maria-Nicoleta, *Psihosociologia comportamentului deviant, Concepte și Teorii*, Editura Institutul European, Iași, 2007.